

• V R T E C •

1930

8

1931

VSEBINA k 8. številki: Virgilij: V šumi — Virgilij: Jezus na Oljski gori — Gustav Strniša: Zvonovi — romarji (Pesmi) — Dr. Fr. Zbašnik: V nesreči združena — D. D.: Otrok in smrt — Iz Slomškove šolske rišanke — Griša: Suknja iz ila — Danilo Gorinšek: Velika noč — Mirko Kunčič: Slovo (Pesmi) — Gruden: Pravljičica o lepi kraljični — Ivan Karintijofil: Od Pliberka do Brda — Pouk in zabava.

Zagonetke v 7. številki so prav rešili: vse: Dobrovolje Anica, Verd; Langus Vladka, Šoštanj; Uršič Anica, Zagožen Marija, Kavčič Regina, Kožuh Ana, Šribar Marija, Ropas Evgenija, Celje; Flandja Janko, Barbič Joško, Koželj Marjan, Pečarič Leopold, Bratina Mirko, Lužar Jože, Kos Boris, Ljubič Boris, Šetina Franc, Štangelj Rudolf, Mehle Stanko, Novo mesto; Mavrič Pavla, Boh. Bistrica; Črnilec Janez, Zalokar Jožef Grom Anton, Markič Mila, Žlebnik Josipina, št. Janž na Dol.; Demšar Ivan, Bukovščica; Šimenc Ivan, Ljubljana; Mlakar Dragotin, Novak, Alojzij, Šoštanj; Makovec Rajko, Brezovica; Čeh Tončka, Opara Jože, Peskar Tohe, Trebnje. — Dve: Miselj Cvetko, Verovšek Beti, Vider Marica, Ljubljana; Lovšin Angela, Škrabec Ivana, Geber Slavka, Rupnik Ivica, Lovrenčič Mita, Kočevje; Trdina Vladko in Božica, Gor Radgona. — Eno: Rus Srečko, Ljubljana; Stražiškar Tinca, Kožljek; Opeka Marija, Topol p. Begunje.

Izžrebana je bila Ropas Evgenija, Celje.

Opomba: Ker je imel list iziti še pred velikonočnimi počitnicami, smo mogli rešilce sprejeti samo do 9. marca. Drugi pridejo — po možnosti — prihodnjic

Samo 1 Din stane knjižica »Sprehod po Ljubljani« pri upravi »Vrtca«, Ljubljana, Sv. Petra cesta 80. — Priloži naročilu v pismu znamko za 1 Din!

Uprava Vrtca (Ljubljana, Sv. Petra cesta 80) ima še nevezan Vrtec 1926/27, 1927/28, 1928/29, 1929/30 po Din 14, vezan Vrtec 1922, 1925/26, 1926/27, 1927/28, 1928/29, 1929/30 in vezan Angelček 1921, 1922, 1925, 1925/26, 1926/27, 1927/28, 1928/29 in 1929/30. — V Jugoslovanski knjigarni se dobe poleg navedenih še Vrtec (vezan) 1910, 1911, 1913—1917, 1921—1924; Angelček (vezan) 1895, 1906, 1908, 1912—1916, 1924.

Razpis nagrade. Kot nagrado za rešitev treh zagonetk v Vrtcu razpisujemo: primerno mladinsko knjigo, kot si jo rešilec sam izbere, ali vezan Vrtec in Angelček 1922, ali vezan Vrtec in Angelček 1925/26, ali molitvenik »Pri Jezusu« (z zlato obrezo). — Nagrado pa more dobiti le en rešilec, ki ga določi žreb.

Vrtec s prilogo Angelček (10 številčk) stane za leto 1930/31 Din 22, Angelček sam Din 8.

Urednik in izdajatelj: Jožef Vole, stolni kanonik v Ljubljani, Pred škofijo številka 8. Rokopisi in rešitve naj se pošiljajo na »Uredništvo Vrtca in Angelčka« v Ljubljani, Pred škofijo št. 8. — Naročnino sprejema »Uprava Vrtca in Angelčka« (dr. Jožef Demšar) v Ljubljani, Sv. Petra cesta št. 80. — Čekovni račun uprave ima številka 10.470.

Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani Karel Čeč.

1930 / V R T E C / 1931

Virgilij:

V šumi.

Veverica v borovini,
ti, ki ljubiš šume,
ki nikoli
te ne žene,
da bi doli
šla med ljudske trume.

Veverica v borovini,
uči tudi mene:
Pot k Očetu,
— ne po svetu —
skozi šume gre zelene,
lepše poti ni nobene.

Virgilij:

Jezus na Oljski gori.

Skozi mesto, skozi vas
žalosten se čuje glas.

Jezus plaka, Jezus plaka:
»Zemlja, ah! Zakaj si taka!

Vse otroke tvojih tal
pod peroti rad bi zbral,

Mojega ti nočeš varstva,
nočeš mojega vladarstva.

Težek pride nate dan:
rod in dom bo razdejan.

Zemlja, ah! Zakaj si taka!«
Jezus plaka, Jezus plaka.

O, ne plakaj, Jezus naš,
nam za vselej vse veljaš.

Naj nad nami se razpno ti
tople milosti peroti!

Gustav Strniša:

Zvonovi — romarji.

Daleč smo romali, daleč smo bili,
nismo pa dóma nikjer pozabili:

Zarja domača nam je podarila
piruhov, z žarki jih je pozlatila.

V rebri ovčice mirne so ždele —
s snegom pokrite to skale so bele

Vetrc po brezah je lahno igral,
pravlјice nam je vso noč šepetal.

Zjutraj v zvoniku smo se prebudili,
pesem ostajenja zvonili, zvonili...

V nesreči združena.

(Konec.)

Bilo je lepega, jasnega dne, ko je Anica, ki se je bila že precej postarala, sedela na klopi pred hišo, srkala sveži zrak v sé in uživala solučno toploto. Poleg nje je čepela petletna deklica, hčerka njene, na domu omožene sestre.

»Tetka, kako pa je, ako je človek slep?« je vprašala mala.

»Ali kako da je?... Misli si, da si globoko pod zemljo v kaki kleti brez okna; v kleti, ki vanjo nikoli ne posije solčni žarek in kjer je ponoči in podnevi vedno enako tema, pa boš nekoliko slutila, kako je človeku, ki ne vidi. O grozno je, grozno, če človek ne ve, kaj je dan, kaj svetloba!...«

Mala je že odprla usteca, da bi še nekaj vprašala, ko zapazi, da se nekdo bliža.

»Tetka, nekdo prihaja!« opozori skrbljivo. »Neki mož s črnimi naočniki, za roko pa ga pelje Smoletov Jožek.«

Pri Smoletovih se je reklo hiši, kjer je bil pozabljeni Andrejček doma.

»Pa ne poznaš moža?«

»Ne! Še nikoli ga nisem videla. Precej bosta tukaj. Jožek mu zdaj po tihem nekaj pripoveduje.«

Deklica je bila komaj izgovorila, ko sta stopila ona dva pred njiju.

»Ali si ti tu, Anica?« vpraša neznanec s črnimi naočniki.

»Bila sem nekdanj Anica, zdaj pa sem menda že bolj Ana!« odgovori slepica. »A kdo si ti, ki vprašuješ?«

»O, jaz sem pa Andrejček, nekdanji Andrejček, tisti veš...«

Ni mogel izgovoriti. Glas se mu je tresel.

Zakaj potem vprašuješ? Me li ne poznaš več? Sem se mar tako spremenila? Ali pa se hočeš spet norčevati iz mene?«

»O Anica — dovoli, da te še vedno tako imenujem — kako bi te poznal in kako naj bi vedel, če si se spremenila, ko sem pa tudi jaz slep, slep!...«

»Zdaj vem, da se res norčuješ!«

»Bog mi je priča, da ne! O slep sem, popolnoma slep! Da bi tako ne bil!«

»Za božjo voljo, pa kako se je zgodilo?«

»Takole je bilo: nazadnje sem delal pri nekih zidarjih, daleč tam na Nemškem. Gasili smo apno. Stal sem ob robu apnenice, pa mi je padel nož iz rok. Sklonil sem se, da bi ga pobral, tisti hip pa butne nekdo poln škaf vode v apnenico, ne da bi bil seveda kaj slabega nameraval. Apno je vzkipel in mi brluzgnilo v obraz. Zgrudil sem se in zakričal od grozne

bolečine. A to ni bilo še najstrašnejše! Najhuje je bilo, ko sem se zavedel, da več ne vidim! V bolnišnici so se trudili, da bi mi spet vrnilo vid, a zaman. Ko so se prepričali, da zame ni pomoči, so me poslali domov...«

»Ubogi, ubogi Andrej! Kako grozna nezgoda te je doletela!«

»Da, zdaj vem, kaj se pravi, biti slep! Moje gorje pa mi večja še zavest, da sem vse to zaslužil in da me je zadela kazen božja! O, dobro se še spominjam, kako mi je tvoja mati, ki je že umrla, kakor so mi povedali, nekoč zagrozila, da me že še doseže jeza božja, ker sem bil s teboj tako neusmiljen!«

»Nikar, nikar tako, Andrej! Morda pa vendar ni to kazen! Saj mi nisi storil nič tako hudega, da bi bil zaslužil tako kazen! In mlad si še bil in nerazumen! Zato bodi kar miren!«

»O ko bi vedela, kako dobro mi deje tvoja tolažba! A zdaj, ko vidim, kako si dobra, si tem bolj očitam vse tisto, kar sem zagrešil proti tebi!«

»Nikar si vendar ne očitaj! Če ti pa rečem, da ni bilo tako hudo! Lahko mi verjameš, da sem te navzlic temu rada imela, morda celo bolj kot druge otroke! Če me je ta ali oni podražil, je bilo to zame še vedno bolj kratkočasno, kakor če se nobeden ni zmenil zame in sem morala sama in zapuščena stati ob strani!«

»Ali mi torej res vse odpustiš?«

»Ničesar ti nimam odpustiti! Davno že je vse tisto pozabljeno!«

»Hvala ti, hvala! In zdaj imam samo še eno prošnjo: da bi te smel večkrat obiskati...«

»Obišči me, kadarkoli hočeš! Pridi vsak dan, pridi dopoldne in popoldne, ako ti je drago!«

In res je prihajal potem dan na dan ob vsakem vremenu. Pozimi sta sedela z Ano pri topli peči, poleti se grela zunaj na solcu. Pripovedovala sta si eno in drugo, ona mu je tudi čitala včasih iz svoje nenavadne knjige, čemur se on ni mogel dovolj načuditi. Zgodilo pa se je tudi, da sta oba hipoma umolknila in se zatopila vsak v svoje misli. Njega se je lotevalo neko malodušje, a njegova blaga sotrpinka ga je vselej hitro razvedrila.

»Kako je vendar hudo, biti tako obsojen v večno temo!« je on nekoč vzdihnil. Ona pa je odgovorila:

»Zakaj praviš, v večno temo? Ali ne posije tudi nama enkrat solnce? Ko nama smrt zatisne mrtve oči, takrat spregledava tudi midva, takrat se prične tudi za naju novo življenje! Tam gori bom tudi jaz videla solnce, luno, zvezde in vso krasoto sveta in tudi ti boš spet vse to gledal. Videla bova pa še vse več, kot bi mogla videti tukaj! O tam bom tudi jaz vedela, kaj je svetloba! Tam ne bo nič noči, tam bo večni, večni dan!«

»Da, prav praviš, tam bova oba videla, tam bom videl jaz, in boš videla ti! Tam gori ne bo mogoče, da bi ti kak Andrejček stisnil namesto rože koprivo v roko in bi se opekla!...«

In oba sta se od srca zasmejala...

Otrok in smrt.

Nekoč bi bila morala odnesti smrt nekega otroka v večnost. Otrok se je igral na travniku s svojo ovčico in je bil prav vesel. Tedaj je položil angel roko otroku na glavo in je rekel: »Poglej me, jaz sem iz nebes!«

»Teci in se sama igray, ljuba ovčica,« je rekel otrok, »jaz se usedem k angelu in ga vprašam, ali je v nebesih lepo.«

In angel, ki je imel odnesti otroka v večnost, je jel pripovedovati. Otrok je tiho poslušal. Potem je vprašal: »Pa jaz sem bil velikokrat hudoben, sem trmasto vpil in bil sladkosneden, sem se izgovarjal in neumno prepiral, zato ne morem s teboj v nebesa.«

»Ali ti je bilo pa potem žal in si vse materi povedal in skušal popraviti?«

»Pač,« odgovori otrok, »popravlil sem že, toda ljubi Bog ne bo tako kmalu pozabil. Ti imaš tako čudovito lepo obleko, ljubi angel; ko bi imel jaz tako lepo belo obleko, bi šel takoj s teboj v nebesa.«

»Tako obleko brž lahko dobiš, smem ti jo takoj prinesiti,« pravi angel, »toda pod pogojem, da mi na tri vprašanja odgovoriš, v božjem imenu.«

»Dobro, sem zadovoljen, le vprašaj, ljubi angel.«

»Otrok moj, vse moraš popustiti in takoj iti z menoj.«

»V božjem imenu!« odgovori otrok. —

»Toda iti bova morala po poti, polni groze in bolečin, a jaz bom pri tebi.«

»V božjem imenu!« reče otrok.

»A temno bo tudi na tvoji poti, nikogar ne boš več videl, ne očeta ne matere, toda jaz te bom peljal in bom zmeraj pri tebi.«

»V božjem imenu!« reče otrok.

Tedaj ni angel vprašal več in otrok je odšel ob njegovi strani domov. Obolen je in je veliko trpel, ležal je na svoji posteljici kakor na trdem križu. Oče in mati sta stala v veliki bolesti pri njem in molila za pomoč, otrok je pa le vzdihal: »V božjem imenu!« In kadar je tako vzdihnil, ga je pobožal angel po očeh in je otrok že videl nekoliko nebeško luč. To mu je tako dobro délo, da je silno zahrepenel po nebesih in se vesel poslovil od zemlje.

Ko mu je bila zadnja urica, je prišla smrt. Hotela je v sobo, a ni mogla noter. Ni še čakala minuto, pa je prišel angel z otrokom. Otrok je imel prelepo nebeško obleko, čez in čez posuto z biseri. Toliko je bilo biserov na nji, kolikorkrat je otrok vzdihnil: »V božjem imenu!«

»Kam pa vidva,« je vprašala smrt. »V nebesa,« sta odgovorila.

Smrt je ostrmela, ker je seveda tudi prišla po otroka. Toda angel ji je rekel: »Le idi, ljuba smrt, midva pot že sama najdeva. Dobro otroke odnese angel varuh v večno življenje, tebe bi jih bilo preveč groza.«

(Schutzengel.)

Iz Slomškove šolske risanke.

IV.

V cerkvi sv. Martina.

Skozi šumo sem zeleno
z vej otiral rose zlate,
skozi jutro sem rumeno
v cerkev hodil v božje svate.
Svitanice so na gori
peli drobni pevski zbori.

Dan je planil v cerkev našo,
da bo spremljal v plamenicah
mašnika in sveto mašo.
Jaz v oltarnih pa stopnicah
stal pred svetim sem Martinom
pod visokim baldahinom.

On bo vedel: Kaj me čaka?
Misli mislil sem iskrene:
Morda kakor siromaka
s plaščem — mašnim me odene?
To bi v solzah zasvetila
materi se lica mila!

Pridigarji in preroki
gledali so z lece name;
milosti bi božji toki
z nemim šumom lili vame.
Dve sta večni božji poti:
pot k Ljubezni, pot k Dobroti.

V mojem krstnem oblačilu,
v spovedi in v sveti birmi,
v slednjem svetem obhajilu
tvoj svetnik je moč in mir mi
kakor vitez vrh slemena
v zlatem plašču iz plamena:

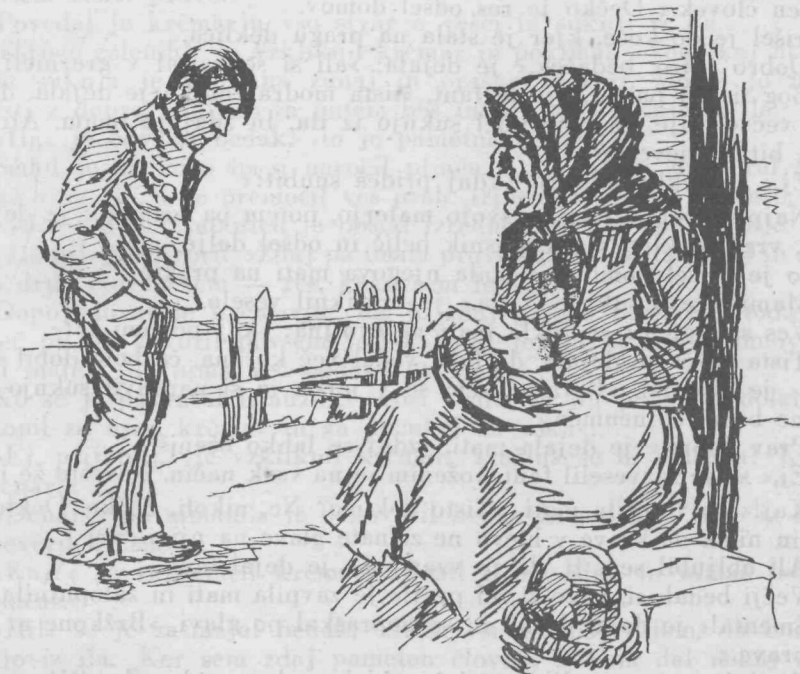
Cerkev svetega Martina,
Roža sladkega spomina!

Suknja iz ila.

Nekoč je živela zelo modra ženska. Govorili so, da je čarovnica, toda to so si le potihoma šepetali, da jih ne bi slišala in jim naredila kakega kvara. In res je znala ta vešča napraviti marsikaj. Povedala vam je, kakšno bolezen imate in kako jo morete ozdraviti z zelišči; mešala je vsakovrstna mazila, ki so vam hipoma izvlekla bolečine iz obolelega uda; svetovala vam je, kako je treba ravnati z govedom, če je obolelo, in v slednji nezgodi vam je dala kak koristen nasvet.

Toda tista ženska je bila nejevoljna, če jo je kdo preveč ali predolgo izpraševal, zlasti pa so ji bili priskutni bedaki.

Ko je nekega dne lupila krompir med vrati svoje kočje, je prispel izza plota visok dečko z dolgim nosom in škilastimi očmi, držeč roke v žepu.

»Ta fant je prismuknjen; to se mu pozna že na obrazu,« je menila vešča in pokimala z glavo. Vrgla je krompirjev olupek čez levo ramo, da bi odvrnila nesrečo od sebe.

»Dober dan, mamica,« jo je pozdravil bedak. »Prišel sem te obiskat.«

»Vidim,« je odgovorila ženska. »Kako je pri vas letos?«

»O, lepo,« je dejal dečko. »Toda ni mi všeč, če pri nas govorijo, da sem neumen.«

»Ej, saj tudi si,« prikima vešča in zaluči od sebe gnil krompir. »Ali kaj hočeš od mene? Moja pamet ni naprodaj.«

»No, slušaj torej. Moja mati pravi, da ne bom nikoli pametnejši. Ker pa govorijo, da znaš ti napraviti to in ono, sem prišel k tebi, da me malo poučiš; potem me bodo doma imeli za pametnega.«

»Jemnasta!« vzklikne ženska; »večji bedak si, nego sem si mislila. Ničesar te ne morem naučiti, dečko. Toda povedala ti bom pripomoček. Neumen boš, dokler ne boš našel suknje iz ila; potem boš pa znal več ko jaz.«

»Hi, tetka; kakšna suknja pa je to?« vpraša.

»To ni moja reč,« reče ženska. »To moraš sam dognati.«

Ženska je pobrala krompir in odšla v hišo.

Bedak si je snel čepico z glave in se popraskal za ušesi.

»To mora biti čudna suknja,« je dejal, »še nikoli nisem nič slišal o suknji iz ila. Menda sem res bedast.«

Odpravil se je naprej in dospel do jarka, ki je bilo v njem prav malo vode, a polno blata.

»Evo blata,« je vzkliknil bedak radostno. Legel je v jarek in se valjal po njem. »Hi, hi!« je govoril — kajti imel je polna usta blata — »zdaj imam suknjo iz ila. Domov pojdem in povem, da sem od danes naprej pameten človek.« Dečko je res odšel domov.

Prišel je do kočice, kjer je stala na pragu deklica.

»Dobro jutro, bedaček,« je dejala; »ali si se valjal v greznici?«

»Bog ti daj pamet,« ji dé fant, »tista modra ženska je dejala, da bom vedel več od nje, če bom imel suknjo iz ila. In zdaj jo imam. Ali bi ne hotela biti ti nevesta?«

»Ej,« je rekla deklica, »kdaj prideš snubit?«

»Najprej bom govoril s svojo materjo, potem pa pridem,« je dejal bedaček, vrgel deklici v predpasnik belič in odšel dalje.

Ko je prišel domov, je stala njegova mati na pragu.

»Mamica, evo suknje iz ila,« je vzkliknil veselo.

»Ves si blaten,« je rekla mati nejevoljna; »kaj pomeni to?«

»Tista vešča je dejala, da bom vedel več ko ona, če bom dobil suknjo iz ila,« je povedal. »Povaljal sem se v jarku in si napravil suknjo iz ila. Zdaj ne bom več neumen.«

»Prav dobro,« je dejala mati, »zdaj se lahko oženiš.«

»Ej,« se je razveselil fant, »oženim se na vsak način. Nevesto že imam!«

»Kaj!« je vzrojila mati. »Tisto deklico? Ne, nikoli, dečko. Dekle je še otrok in nima ne krave v hlevu ne zelnate glave na njivi.«

»Ali obljubil sem ji, da jo vzamem,« je dejal fant.

»Večji bedak si, nego si bil prej!« je zavpila mati in zaloputnila vrata.

»Šmenta!« je dejal dečko in se popraskal po glavi. »Bržkone ni ta ilovica prava.«

Ubral je pot po veliki cesti in sédel na breg reke. Zamišljeno je zrl v vodo, ki je bila hladna in čista.

Polagoma je zaspal in štrbunknil v vodo. Ko se je s težavo skobacal iz vode, je bil moker ko miš.

»Joj, joj,« je tarnal, »bolje je, da krenem naprej in se posušim na solncu.« Odkorakal je po cesti; legel v cestni prah in se valjal po njem.

Ko je šedel sredi ceste in se pogledal, je uvidel, da se je strdil prah na mokri obleki in je podoben sivi koži. »Hi, hi!« je dejal, »zdaj pa imam obleko iz ila, pa še izborna. Menda bom posihmal pameten dečko, ker sem dobil, kar sem iskal! O, kako sem vesel svoje lepote!«

Praskal se je po glavi in premišljaj, kako je prebrisan.

Nenadoma je pa pridrevil izza ovinka gospod na konju, kakor da so mu sovražniki za petami. Bedaček je planil pokonci, dasi je gospod z obema nogama stisnil konja za boke in potegnil za povodec.

»Kaj, hudimana,« je zarjul gospod, »počenjaš v blatu sredi ceste?«

»No, gospod,« se je odzval bedak, »padel sem v vodo in se zmočil, zdaj pa ležim na cesti, da se posušim. Legel sem neumen, vstal pa pameten.«

»Kako je to?« je vprašal gospod.

In bedak mu je povedal zadevo o modri vešči in o suknji iz ila.

»Oh, oh!« se je smejal gospod. »Kdo je že kdaj slišal, da bi pameten človek ležal sredi ceste? Dečko, verjemi mi, da si zdaj večji bedak, ko si bil prej.« Gospod je odjezdil dalje.

»Šmenta!« je dejal bedak in se popraskal po glavi. »Torej še nisem dobil prave suknje.« Dušič se je motovilil po cesti v prahu, ki ga je dvignil konj.

Žalostno je potoval naprej in dospel nazadnje do krčme. Krčmar je stal uprav na pragu in kadil smotko.

»No, bedaček,« je dejal, »krasno si se oblatil!«

»Ej,« je odvrnil bedak, »umazan sem zunaj in poln prahu znotraj, pa še nisem zadel prave.«

Povedal je krčmarju vso stvar o vešči in suknji iz ila.

»Tristo zelenih!« je vzkliknil krčmar in pokimal. »Vem, kaj ni v redu. Tvoja suknja je umazana zunaj in prašna znotraj. Moraš jo nekoliko zmočiti z dobro kapljico in potem boš imel pravo suknjo iz ila.«

»Hi,« je odvrnil bedak, »to je pametna beseda!«

Sédel je za mizo in si naročil pijače. Toda popiti je moral za čuda mnogo vina, da si je premočil ves prah. Izpraznil je čašo za čašo, a še je čutil sušo v grlu. Naposled je postal izredno vesel in dobre volje.

»Hi, hi!« je govoril. »Zdaj pa imam pravo suknjo iz ila zunaj in znotraj! Čisto drug človek sem — res, kako sem lep!«

Dopovedoval je krčmarju, da je zdaj gotovo pameten, toda ker je preveč pil, ni govoril povsem jasno. Vstal je, da bi odšel domov in povedal materi, da nima več bedaka za sina.

Ko se je poskušal izmuzniti skozi vrata, ki jih je moral dolgo iskati, je stopil za njim krčmar in ga pocukal za rokav.

»Ej, prijatelj,« je vzkliknil krčmar, »južina še ni plačana! Kje imaš pa denar?«

»Denarja pa nimam!« je odgovoril bedak in potegnil žepe iz hlač, da bi preveril krčmarja.

»Kaj?« je zarentačil krčmar. »Popil si mi vino in nimaš beliča, da mi plačaš.«

»Hi!« se je zasmejal bedak. »Rekel si mi, naj pijem, da bom dobil suknjo iz ila. Ker sem zdaj pameten človek, ti bom dal nekaj navodil, kako se živi. Četudi sem zelo lep, nisem prav nič prevzetan do svojih prijateljev.«

»Pameten! Lep!« je rjul krčmar. »Ti me boš učil, kako se živi, ti? Šmenta! Takega bedaka še nisem videl — te bom že naučil pameti — glej, takole!«

Pa ga je brcnil čez prag na cesto in zaklel za njim.

»Hm,« je mrmral bedak, ko je ležal v blatu. »Nisem še tako pameten, kakor sem mislil. Zdi se mi, da moram iti nazaj k vešči in ji povedati.« Vstal je in odšel proti njeni hiši. Vešča je sedela na pragu.

»No, torej si se vrnil,« je dejala in pokimala z glavo. »Kaj želiš zdaj?« Bedak je sedel k nji in ji povedal, kako si je prizadeval, da bi dobil suknjo iz ila, pa da se le ni mogel spametovati.

»Ne,« je zatrdila ženska, »še neumnejši si, nego si bil prej.«

»Dà, tako pravijo vsi,« je vzdihnil bedak. »Toda kje naj iščem prave suknje iz ila?«

»Najdeš jo,« reče vešča, »ko se boš poslovil od sveta in te bodo položili v zemljo. Samo tista suknja more spametovati ljudi, kakršen si ti. Neumen si se rodil, bedak bodi vse svoje žive dni in neumen boš umrl. To je, kar ti imam še povedati!«

Vešča je odšla v hišo in zaprla duri za seboj.

»Grom in strela!« je zavpil za njo bedak. »Povedati moram svoji mami, da je imela na vse zadnje le prav in da ne bo imela nikoli pametnega fanta za sina!« Nato je odšel domov.

(Po angleški narodni pravljici priredil Griša.)

Danilo Gorinšek:

Velika noč.

*Je grm zelen in že cvetoč,
dviguje veje ko v molitvi,
zakaknjen je, v nebesa zroč.
Velika noč!*

*Pa solnce: ko da bi vso moč
in ves svoj žar hotelo dati,
da glas bi šel do zadnjih koč:
Velika noč!*

*In z juga piš: frfotajoč
za jato jata spet k nam plava,
veselje nam oznanjujoč:
Velika noč!*

*Kdor slep in gluhi bi tavajoč
prtipal k nam se v to krasoto,
občutil v srcu žar bi vroč:
Velika noč!*

Mirko Kunčič:

Slovo.

*Zbogom, zlati moj kanarček!
Mesec dni sem plakala,
mesec dni sem čakala,
da se vrneš k meni spet ...*

*A sinoči je pod oknom
vetrc blag mi tiho pravil:
»Ptička, spečega na vrtu,
maček grdi je zadavil ...«*

*Kriknila sem v črni grozi.
Tri noči sem žalovala,
tri noči nič nisem spala
vsa v skrbeh za te ...*

*Zbogom, zbogom, ljubček moj!
Bridko bom te maščevala:
mačka v črno klet zagnala,
da bo pomnil — ta grdun!*

Pravljica o lepi kraljični.

Dolgo, dolgo je tega, kar je živela lepa kraljična. Kdor jo je videl, ni mogel prehvaliti njene lepote. Kraljična je rada poslušala takšno hvalo. Nič čudnega ni bilo, da je postala ošabna in domišljjava.

Neki dan je prišel na tisti dvor moder starec. Videl je, da se vsi klanjajo krasni kraljični; on se ji pa ni poklonil.

Kraljična se je nad njim zelo razjezila.

»Zakaj se mi nisi priklonil?« ga je nejevoljno vprašala.

»Ne morem se klanjati, dokler si samo lepa!« je starec mirno odgovoril in odšel.

Kraljična je jokala.

»Kakšna moram še biti, da bi se mi klanjali tudi modri možje?« je vprašala očeta.

Kralj je nemudoma sklical vse njene učitelje in jih vprašal, kaj mora kraljična še storiti, da bi se ji vsi klanjali.

Učitelji so se posvetovali in odgovorili: »Kraljična mora biti tako učena, kakor je lepa!«

Tedaj je kraljična obljubila, da se bo učila.

Zdaj so učitelji znosili vse šolske knjige in kraljična se je pridno učila vse leto.

Njej na čast so priredili v gradu veliko slavnost. Tudi modrega starca so povabili.

Vsi so se klanjali krasni in učeni kraljični, samo modri starec se ji ni poklonil.

Kraljična je spet pričela plakati. »Zakaj se mi še zdaj ne klanjaš?«

»Dokler si samo lepa in modra, se ti ne morem klanjati!« je odgovoril starec.

Kraljična je šla vsa žalostna v svojo sobo, sedla k oknu in premišljevala, česa ji še manjka.

Slučajno je pogledala skozi okno in pri tem je na modrega starčka že pozabila. Zagledala je pa dva otroka, ki sta se pred vrati v park tresla od mraza in jokala od lakote. Zasmilila sta se ji.

Pohitela je k očetu in zaklicala: »Oče, zunaj stojita dva siromašna otroka in trepečeta od mraza! Reci jima, naj prideta noter. Pa dovoli mi, da ju nasitim in oblečem!«

Kralj se je obotavljal, a kraljična ga je prosila toliko časa, da je privolil.

Nato je stekla na vrt, je otroka sama pripeljala v grad, sama jima hukala na rdeče roke, da bi jih ogrela.

In glej! tisti hip se je prikazal modri starček in se je kraljični globoko priklonil in rekel: »Tvoji krasoti in modrosti se nisem mogel prikloniti: z veseljem pa se priklanjam tvojemu dobremu srcu!«

Kraljično je polila rdečica in je pohlevno pripomnila: »Nisem zaslužila tvoje hvale! Storila sem, kar mi je velelo srce!«

(Prevel Jožef Gruden.)

Ivan Karintijofil:

Od Pliberka do Brda.

(Konec.)

Beljaku nasproti, na desnem bregu Zile, malo preden se Zila izliva v Dravo, je župnija Marija na Zili. Zelo stara župnija je to, nekoč Marijina božja pot. Župnijo je oskrboval do l. 1919. gospod župnik Ksaver Meško. Čitatelji »Vrtca« ga dobro poznate, ker vas je večkrat že razveselil s kako mično povestjo ali pesmico. L. 1919. so ga nemške tolpe pregnale in zdaj oskrbuje to slovensko župnijo nemški duhovnik.

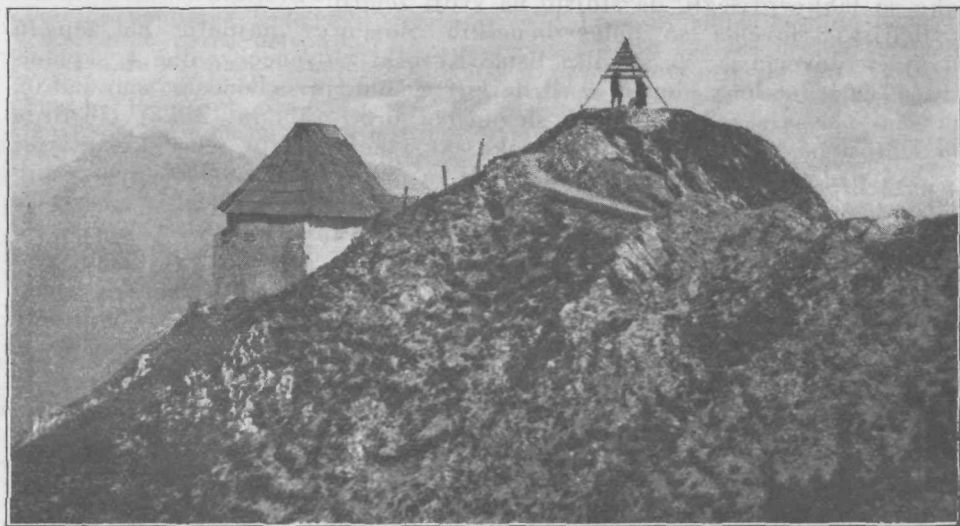
Uro hodá od Beljaka v severno-vzhodni smeri leži Osojsko jezero, znano iz Aškerčeve balade »Mutec osojski«. Tudi v nemščini ima to jezero slovensko ime: Ossiacher See, kajti nekoč je bilo tod okrog vse slovensko. Nad Osojskim jezerom (severno) se dviguje Osojnica, 1909 m visoka gora, na katero je speljana do tzv. Prižnice (Kanzel) žična železnica. S Prižnice je krasen razgled po vsem Slovenskem Korotanu.

Sédimo v Beljaku na vlak in se popeljimo še v Ziljsko dolino. Vozimo se mimo Beljaških toplic, ki jih omenja Alešovec v svoji knjigi »Kako sem se jaz likal«. Ko prevozimo Zilo, smo na Brnici, zavedno slovenski župniji. Od Podkloštra vodi glavna proga v Kanalsko dolino na Trbiž ter dalje v Italijo in na Gorenjsko, stranska proga pa vodi po Ziljski dolini

do Šmohorja, odkoder jo je vojaška oblast med svetovno vojno podaljšala do Koč-Mute.

Vozimo se mimo Dobrača (2167 m) po groblji, ki se je ob potresu l. 1548. odtrgala od Dobrača in zdrčala v dolino. Dobrač je podsul tedaj veliko župnijo št. Janž, vsega skupaj 14 vasi. Peljemo se mimo Čač ob Dobraču, Bistrice v Ziljski dolini, Smérč, št. Štefana (središče slovenske Ziljske doline), Blač, Gorič, Borlj, mimo Preseškega jezera, Melvič, Brda v Šmohor, ki je pa že nemški. Brdo je dobre pol ure oddaljeno od postaje Bela (Vellach), ki leži že v nemški župniji Šmohor.

Zadnja slovenska občina v Ziljski dolini je Brdo. Obsega župniji Melviče in Brdo ter se razprostira po brdu (gričevju) med Zilo in Preseškim jezerom ter pritokom tega jezera. Zadnja slovenska vas, komaj četrť ure oddaljena od trga Šmohor, so Limarče. Nemci so hoteli, da se mora v podružnični cerkvi v Limarčah brati tudi nemški evangelij. Zavedni Slo-

Vrh Dobrača (2167 m) s slovensko cerkvico na vrhu.

venci pa so odgovorili: Nemci nam tudi ne berejo slovenskega evangelija, kadar pridemo v Šmohor, tudi pri nas se ne bo bral nemški evangelij!

Ziljani so jako prebrisani, samozavestni ljudje. Samo v ziljskem narečju so se ohranile razne stare slovenske besede, ki jih drugod ne najdete več. Tu se je ohranil staroslovenski aorist, pogojnik preteklega časa. N. pr.: »Ve-sem prišel, ve-sem vedel« (če bi prišel, bi bil vedel). V Ziljski dolini so se ohranile tudi stare šege, zbijanje čebra, ples pod lipo. Tu se je ohranila stara narodna noša, in ob cerkvenih sejnih (žegnanjih) fantje in dekleta nastopijo v starih krojih.

Skoraj vsaka ziljska vas ima svojo cerkev. Ziljani so jako marljivi ljudje. Vsako priliko izrabijo, da si kaj zaslužijo. Zato so, čeprav ne ravno bogati, vendar premožni. Glavni dohodek jim nudita gozd in živinoreja. Od svoje zemlje ne odstopijo, ampak se je drže krčevito. Vsa zemlja je v rokah kmetov, grof in baron med njimi nimata ničesar opraviti.

Nekaj posebnega so ziljske planine. Vsaka vas ima svojo planino. Na nekaterih planinah so tudi cerkve. Vsaka hiša ima na skupni vaški

planini svojo »fačo«. »Fača«, to je spodaj zidan hlev, zgoraj pa bivališča za ljudi, kuhinja, velika soba in kake tri kamre. Nekateri imajo poleg fače še »támar«, to je hlev za živino. Na planine ženejo sredi junija in ostanejo gori do male Gospojnice ali tudi do srede septembra. Mleko prodajo kar na planini po jako ugodni ceni sirarju, ki potem izdeluje sirovo maslo in sir.

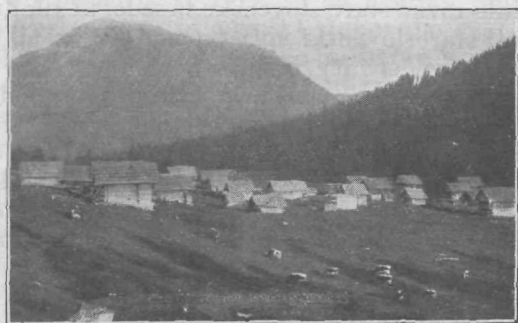
Poleti je vse živo na planini, kajti iz vsake hiše jih gre po več na planino. O žilavosti in prebrisanosti Ziljanov nam priča naslednja resnična dogodba: Dve vasi, Goriče in Blače, sta se dolgo prepirali za planino. Nihče ni mogel dognati, ali pripada planina Goričam ali Blačam. Slednjič pride komisija in vaščani obeh vasi se zberejo na planini. Nobena vas ne more dokazati, da je planina njena. Slednjič Goričani prisežejo: »Pri-segamo, da stojimo na svoji zemlji.« Blačani niso mogli priseči in Goričani so zmagali. So bili Goričani res prepričani, da je planina njihova ali pa so po krivem prisegli? Ne, ampak doma so si nasuli v čevlje prsti in tako so lahko prisegli, da stojijo na svoji zemlji.

Ziljski Slovenci so poleg beneških Slovencev najdalje na zapadu bivajoči Slovenci. V 36. številki lista »Koroški Slovenec« z dne 4. septembra 1929 je stalo v dopisu z Brda pri Šmohorju: »Ponosni smo na to, da smo na najskrajnejši točki slovanstva proti zahodu! Zakaj od Brda na Koroškem pa tja do Vladivostoka ob Tihem morju sega slovanstvo.«

Na Brdu je doma bivši prvoboritelj za pravice in svobodo korotanskih Slovencev, Franc Grafenauer. Zaradi zvestobe svoji slovenski materi je moral prestajati ubogi mož pravo narodno mučeništvo.

Prepotovali smo Slovenski Korotan po vsej njegovi dolžini. Od Dravograda ob štajerski meji pa do Šmohorja v Ziljski dolini sega Slovenski Korotan. Ta razdalja znaša v zračni črti 120 km. Največjo širino doseže Slovenska Koroška v Podjuni med Karavankami in Svinjo planino, to je v zračni črti 45 km. Od tu proti zapadu se slovensko ozemlje na Koroškem vedno bolj zožuje in znaša njegova širjava pri Celovcu med goro sv. Helene in Košuto (2135 m) nekaj nad 30 km, med Jepo in Kostanjami nad Vrbskim jezerom samo še 15 km. Od Beljaka proti zapadu se podaljšuje Slovenska Koroška samo še v dveh vzporednih dolinah: v Ziljski in Kanalski dolini. V Kanalski dolini pa so Slovenci precej pomešani z Nemci (ena župnija je slovenska, druga spet nemška) in štejejo samo okrog 3000 duš.

Preden se ločimo od ljube Koroške, obiščimo v duhu še našo nebeško Mater na Sv. Višarjah in jo poprosimo: Mati, čuvaj naš rod in reši ga oblasti vseh njegovih dušnih in telesnih sovražnikov!

Brdska planina v Ziljski dolini.

Modrost v pregovorih domačih in tujih

Potreba.

Ni učitelja nad potrebo.
 Potreba uči moliti.
 Potreba vodi k Bogu.
 Potreba prebije železna vrata.
 Potreba postave lomi.
 Potreba ne pozna molka.
 Potreba senen voz dvigne.
 Potreba spravi vole v vodnjak.
 Potreba spravi kruljevo starico v dir.
 Potreba ne pozna nedelje.
 Potreba ne pozna delópusta.
 Potreba je že mnogo iznašla.
 Potreba naredi iz kamena kruh.
 Potreba lenuha da pridnemu kruha.
 Iz potrebe ta in oni v žametu hodi.
 Potreba stori, da pravičnik krivico
 vrši.
 V potrebi je vsak kruh dober.
 Potreba pomaga do hleba.
 Ni še potreba, kjer ne manjka hleba.
 Skupne potrebe sprijateljijo.
 Potreba srca druží.
 V potrebi se prijatelji spoznajo.
 V potrebi gre petdeset prijateljev na
 funt.
 Srečno pride, kdor v potrebi kmalu
 pride.
 Potreba potrebi roko podaja.
 Vsak ima svoje potrebe.
 Čim večja potreba, tem bliže Bog.

Reki.

Po potrebi.
 Čez potrebo imeti.
 Za domačo potrebo.
 Potreba je.
 Krvava potreba.

Drobiž.

Fran Radešček:

Na obisku pri gospodu Matku.

(Konec.)

Zunaj je tulilo, vršelo in bučalo, kakor da so se vsi peklenški strgali z verig. Tolažili smo se, da se bo vreme izdivjalo in nam bo mogoče priti še ta večer v Maribor. Za skrajno silo pa nam je tako ali tako ponudil prenočišče ljubeznivi gosp. kaplan.

Že med razgovorom, ko je videl našo sladkosnednost, nam je prijazni gospod

gostitelj prigovarjal, naj si v kleti izberemo vsak nekaj grozdov in jih pone-
 semo s seboj. Trije smo hvaležno odklo-
 nili, dočim se je četrti le vdal in zavil
 nekaj grozdov, da jih ponese domov za
 vzorec in poskušnjo svojim domačim.

V trdem mraku je ploha nenadoma
 prenehala in videti je bilo, da se bo po-
 polnoma zvedrilo. Zato smo se naglo po-
 slovili in se pristrčno zahvalili za prijazno
 gostoljubje, dočim nas je gospod kaplan
 zagotavljal, kako ga je veselilo, da je
 mogel preživeti nekaj uric v veseli družbi.
 Baje ga je naš obisk tako poživil, da kar
 ni več čutil, da je bolan.

»Ti, Ivan, pa najbolje storiš, če pustiš
 svoje grozdje kar pri meni in ti ga bo
 moja gospodinja prinesla jutri v pisarno
 ali pa k Radeščku v uredništvo. Po poti
 se ti bo papir premočil, jagode se ti bodo
 zmečkale in kdové, če boš sploh kaj pri-
 nesel v Maribor,« tako je svetloval že na
 sobnih vratih gospod kaplan mojemu to-
 varišu, ki pa je bil že na stopnicah s
 svojim zavojem in šaleč se zaklical nazaj
 v sobo:

»Bolje drži ga ko lovi ga! Pa še enkrat:
 lahko noč in Bog plačaj!«

Pa se ta pregovor le ni izkazal.

Dočim smo popoludne capali po debelih
 slojih cestnega prahu, smo v temni, hladni
 noči čofotali po blatu in mlakah, da je
 bilo joj, povrhu nas je pa še vejevje
 občestnega drevja, ki ga je pregibal ve-
 ter, rosilo z dežjem, kar se ga je ujelo
 na listje.

Komaj pa smo zapustili zadnjo hišo v
 Sv. Petru in zavili skozi gosti in temni
 špalir visokega drevja, pa je že spet za-
 čelo pršeti. Ivanu se je polagoma premo-
 čil papir in — čof — vse grozdje je le-
 žalo v cestnem blatu.

»Ná, zdaj pa imam nadlogo!« je vzklik-
 nil in roke so se mu povesele, glava pa
 mu je klecnila na prsi kot skesanemu
 grešniku.

Diven prizor: temna noč sredi samotne,
 z gostim drevjem obrobljene ceste, na
 njej v plečih sključena postava, pred njo
 v blatu zlahtno, sladko grozdje, okrog
 njega pa tri posebljene, muzajoče se
 škodoželjnosti, a nad vsem tem pohleven
 dežek.

Vsi oblateni in premočeni smo pozno
 v noč prispeli v Maribor. V mislih na
 Ivanov pregovor: Bolje drži ga ko lovi ga
 — in na grozdje v blatu sredi ceste v
 deževju ter na modro opozorilo gospoda
 kaplana sem utrujen trdo zaspal in spal
 do jutra.

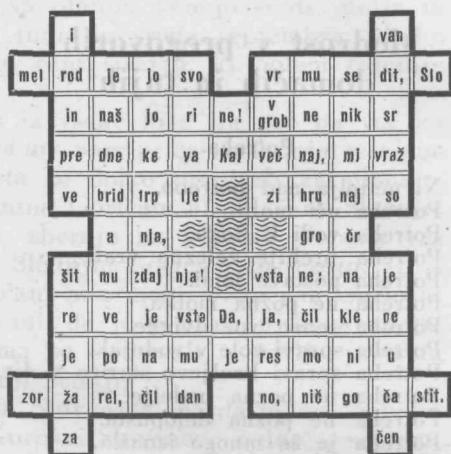
Na vse to sem se spomnil, ko sem v Vrtecu št. 1—2 videl sliko gospoda kaplana, ko stoji pred vrati, kakor takrat, ko smo se poslavljali od njega v tisti nepozabni, viharni jesenski noči.

Strašna rastlina.

V Queensland v Avstraliji rase med drugimi nenavadnimi rastlinami tudi drevo, ki ga imenujejo »bodeče drevo«, krasnih barv, zelo prijetno za oko, a zelo nevarno za kožo. Žrase do tri metre visoko ter ima zelo neprijeten duh. Na srečo, ker bi sicer marsikdo pozabil na nevarno rastlino ter se ji nevedé približal. Nobenega sledu ne najdeš tam, kjer si se je dotaknil, a bolečine so tako silne, da človek ves zdivja. Ob vlažnem vremenu postane tako mesto popolnoma mehko. Konj, ki je prišel v dotiko s tem nevarnim drevesom, postane tako divji, da ne pusti nikogar blizu ter ga morajo ustreliti.

Kraljev sprehod.

(D. D.)

Računska naloga.

Polž leze na drevo, 20 m visoko. Vsak dan preleze 5 m naprej, a ponoči zdrsi zmeraj 4 m nazaj. Čez koliko dni bo vendar orilezel na vrh?

Rešilci in imena rešilcev — ki se sprejemajo le tekom 10 dni po izidu lista — v prihodnji številki. Ljubljanski rešilci lahko oddadó svoje rešitve Pred skofijo št. 8 (veža) v nabiralnik uredništva Vrteca.

Uganke, skrivalice in drugo.

Košarica.

(D. D.)

- Navpično: 1. kuhinsko orodje
2. pridelek za juho
4. mlinarska posoda
5. evangelist
7. glavno mesto

- Vodoravno: 3. perutnina
5. tekočina
6. velikonočni dar
8. papeževa prestolica
9. pripovedni spis.

Rešitve v 7. številci:

Križaljka.

Rebus.

Karavanke.

Polž.

Začni na sredi in poišči posamezne črke, pa dobiš:

Priporočaj in razširjaj mladinska lista »Angelček in Vrtec«, ker sta zelo poučljiva in zabavna lista.

NAŠI RAZGOVORI

Dragotin Voglov:

Naša mladost.

Okrog usten nasmeh nam igra,
tiha radost v očeh nam seva,
polno veselja, srce prekipeva:
to je mladost!

Z bistrim pogledom zremo v svet,
cvetka v pomladi se vsaka razcveta,
srečo v življenju našem obeta
lepa mladost!

Naše telo je polno moči
in srce nam je upanje polno,
da sreče, veselja prinesla nam bo
naša mladost!

Šubelj Ana:

Tam pod milim nebom.

Tam pod milim nebom
ptički letajo
in Bogu hvalo žvrgole,
tam poslušam in prepevam
z njimi.
Saj tako lepo pojo!

Stepan Janez:

Pomlad.

Prispeli so z juga vetrovi,
smrti strli okove,
pognali jo daleč drugam,
da več je ne bode k nam.

Kamor doseže oko,
novo obličje zagleda,
lepo zelenje mlado
oznanja ljubo pomlad.

Radenčič Ignac:

Pomladno jutro na vodi.

Bega ob veslu
čolnič legak,
voda ga nese
kot lastovko zrak.

Veter od juga
meglice podi,
solnce se zlato
v valovih svetli.

Tu ob bregovih
vonjava cvetov,
daleč tam glave
pomladnih vrhov.

V čolnu mladine
vriskanje glasno.
Mlado življenje
lepo in jasno!

Dragotin Voglov: Tako se mi dopadejo naši fantje od fare! Veselja v oči, in iz srca vse nelepo in neblago, pa nam bo srečna mladost in mirna, lepa poznejša doba. Zdrav!

Šubelj Ana: Pozdravljena, ljuba pevka! Pristrčno pesemco si zapisala, tako preprosto, kot si ti sama, in zato sem te vesel.

Stepan Janez: Prezvet od pomladne lepote, si zapisal, da smrti ne bo več k nam. V raju je bila večna pomlad brez umiranja, a raja ljudje nismo zaslužili na zemlji. Zato doživljamo pomladi in zime, razcvet in propadanje v naravi in v nas samih, zaradi našega greha jemo kruh v potu in solzah, trpimo in umiramo. A za dobre je smrt le vstopnina, ki jo odrajtajo pri vstopu v pravo, boljše življenje. In s to vero v srcu se lahko živi in trpi.

Radenčič Ignac: Lej, kakor čolnič ti plava pesemca. Le še zapoj in zapiši! Mislim, da se še oglasiš.
Vasovalec.